

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему:
«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
(на прикладі ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур»)»
(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання
Гальцов Руслан Володимирович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Кошельок Галина Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Поняття та сутність прибутку	6
1.2. Види прибутку.....	10
1.3. Резерви збільшення прибутку.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР»	23
2.1. Загальна характеристика підприємства ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР» і основні показники його діяльності	23
2.2. Аналіз фінансових результатів від різних видів діяльності ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР».....	30
2.3. Факторний аналіз прибутку підприємства ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР».....	39
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР»	52
3.1. Бережливе виробництво як підхід до підвищення прибутку на підприємстві ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР».....	52
3.2. Заходи по збільшенню прибутку на підприємстві ПрАТ ВО «СТАЛЬКНАТ-СІЛУР».....	59
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність. Прибуток є важливою і головною рушійною силою економіки, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців, певним гарантом прогресу соціально економічної системи. Вважається, що прибуток є узагальнюючим показником діяльності підприємства. В умовах ринкової економіки головною метою діяльності будь-якого приватного підприємства є отримання прибутку.

Головною задачею сучасного етапу розвитку економіки є опанування підприємцями та керівниками ефективними методами управління підприємством, зокрема, прибутком в процесі здійснення підприємницької діяльності, адже маса і норма прибутку - потужний важіль динамічного розвитку виробництва.

Таким чином, надзвичайно актуальним є дослідження шляхів підвищення ефективності управління процесом формування прибутковості вітчизняних підприємств, ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур» тощо.

Вагомий внесок у рішення та розробку теоретичних та практичних положень економічного аналізу прибутку зробили такі вчені, як Бабо А., Брігхем Є.Ф., Гетьман О.О., Біла О.Г., Шаповал В.М., Ковальов В.В., Крейніна М.Н., Сайфулін Р.С., Привалов В.П., Терещенко О.О., Савицька Г.В. та інші. Однак, беручи до уваги сучасні реалії розвитку економічних процесів, можливо зробити висновок про те, що цей напрям дослідження потребує подальшого доопрацювання і розробки з метою удосконалення процесу формування прибутку вітчизняних підприємств та впровадження заходів, спрямованих на зростання прибутковості.

Наукові праці вчених визначають поняття та сутність прибутку і дозволяють на цих засадах визначати резерви збільшення прибутку і, відповідно, використовувати методи та інструменти його підвищення. Нині в Україні спостерігається тенденція до значного зниження рівня рентабельності виробництва, що означає збитковість багатьох підприємств. У зв'язку з цим

управління підприємством вимагає вдосконалення методів оцінки і прогнозування прибутку. Чим більше уваги приділяється цій економічній категорії, тим ефективніше функціонує підприємство. Усе це зумовлює необхідність дослідження сутності та теоретичних засад функціонування прибутку підприємств.

Мета дослідження є визначити теоретичні основи прибутку, розглянути його види та дослідити процес формування та розподілу прибутку, а також визначити резерви підвищення прибутку підприємства та виявити можливі шляхи підвищення прибутку на прикладі ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур». Основна мета аналізу шляхів підвищення прибутку ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур» полягає у виявленні і оцінці резервів зростання фінансових результатів та подальшого впровадження їх у виробництво.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні **задачі**:

- 1) досліджено теоретичні аспекти поняття, сутності, класифікації видів прибутку підприємств;
- 2) проведено ґрунтовний аналіз факторів, що впливають на рівень прибутку підприємств;
- 3) визначенні поняття резервів прибутку, так як їх знаходити;
- 4) аналіз основних показників та загальної характеристики підприємства ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур»;
- 5) дослідження практичного аспекту аналізу фінансових результатів від різних видів діяльності ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур»;
- 6) розрахунок впливу факторного аналізу на підприємстві;
- 7) провадження рішень для збільшення прибутку за інноваційною методикою «бережливе виробництво» на ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур»;
- 8) визначено економічний ефект для підприємства від впровадження запропонованих у дипломній роботі заходів із підвищення прибутку.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур», пов'язана із створенням, використанням прибутку та підвищенням прибутковості.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методичних інструментів управління прибутком, резервів та шляхів збільшення розміру отриманого прибутку на підприємстві в Україні в сучасних умовах економічного розвитку країни. Комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства може значно скоротити шлях до досягнення основної мети підприємства – до максимізації прибутку.

Методологічною і теоретичною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних економістів, нормативно-правові документи та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

У роботі використано методи логічного та системного аналізу – для обґрунтування практичних рекомендацій щодо зростання прибутковості; порівняльного аналізу – для визначення зміни фінансового результату діяльності підприємства в результаті впровадження запропонованих заходів; факторного аналізу – дозволяє виявити об'єктивно існуючі фактори які впливають на поведінку об'єкта, що досліджується.

Це дослідження базується на теоретичних положеннях, наукових засадах у галузі аналізу фінансових процесів. Для вирішення завдань, що розглядаються в роботі, використані класифікації, статистичні угруповання, логічний, порівняльний аналіз та інші методи.

Інформаційну базу дослідження складають закони України та інші нормативно-правові акти, статистичні дані щодо розвитку галузі, кон'юнктурні дослідження галузі, наукові статті, навчальні посібники та дисертації вітчизняних та зарубіжних вчених, а також статистичні дані ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур».

ВИСНОВОК

Прибуток являється найважливішою фінансовою категорією, яка виконує ряд важливих функцій і відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому рахунку свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості.

В ринковій економіці прибуток є рушійною силою і основною метою підприємств та є джерелом оновлення виробничих фондів.

Прибуток, як головний фінансовий результат діяльності підприємства, формується поступово протягом фінансово-господарського року від усіх видів звичайної та незвичайної діяльності і є системою прибутків і доходів.

Таким чином, надзвичайно актуальним є дослідження шляхів підвищення ефективності управління процесом формування прибутковості вітчизняних підприємств, ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур» тощо.

Для досягнення мети в дипломній роботі поставлено та вирішено наступні **задачі**:

1. Досліджено теоретичні аспекти поняття, сутності, класифікації видів прибутку підприємстві.

Поняття прибуток - це та частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства. Характеризуючи перевищення надходжень над витратами, прибуток виражає мету підприємницької діяльності і береться за головний показник її результативності (ефективності).

Прибуток характеризує остаточний результат діяльності підприємства, його отримання – обов'язкова умова розширеного відтворення підприємства, забезпечення самофінансування і зміцнення його конкурентоздатності на ринку.

Сутність прибутку виявляється в його функціях: оцінній, розподільній і стимулюючій.

2. Види прибутку – у сучасній економіці розрізняють прибуток обліковий (бухгалтерський), економічний і нормальний.

Обліковий (бухгалтерський) прибуток – це різниця між ціною реалізованої продукції і витратами на її виробництво.

Нормальний прибуток – це винагорода за підприємницьку діяльність, складова витрат виробництва.

Економічний прибуток – це різниця між обліковим і нормальним прибутком.

3. Визначенні поняття резервів прибутку, так як їх знаходити. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів збільшення прибутку базується на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації.

Збільшення прибутку можна досягти двома способами: зменшити витрати на виробництво або збільшити дохід від реалізації. Тому, перед кожною фірмою постає питання правильно сформулювати свою цінову стратегію й обрати оптимальний обсяг виробництва.

4. Виявлення основних показників та загальну характеристику підприємства, ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур» є найбільшим в Україні з виробництва метизної продукції.

У 2017 році порівняно з 2015 основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства поліпшилися. Так в 2017 році підприємство отримало прибуток у розмірі 114370 тис. грн. (2016 році прибуток склав 34489 тис. грн.). Спостерігається збільшення обсягу реалізації продукції на 23,6%. Також зменшення чисельності персоналу на 43,63% порівняно з 2015 роком, хоча це пов'язано з закриттям філії «Сілур». Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, кожного року показник менше норми в двічі, в 2017 році 0,54.

5. Дослідження практичного аспекту аналізу фінансових результатів від різних видів діяльності ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур», дається оцінка динаміки прибутку в цілому та в розрізі окремих видів діяльності.

З метою детального вивчення загальної суми прибутку на підприємстві застосовується модель економічного аналізу, заснована на даних фінансової звітності форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за періоди, що аналізуються. Аналіз даних показав, що у звітному періоді прибуток від звичайної до оподаткування зменшився на 16,59% і склав 113465 тис. грн. У звітному періоді підприємство отримало збиток від інших доходів та витрат у розмірі 69984 тис. грн., хоча в 2016 році підприємство мало чистий прибуток у розмірі 126214 тис. грн.

Прибуток від операційної діяльності в 2017 році склала 507548 тис. грн., у порівнянні з 2016 роком він зменшився на 40495 тис. грн. або на 7,38 %. Це пов'язано зі збільшенням інших операційних витрат на 5850 тис. грн.

6. Розрахунок впливу факторного аналізу на підприємстві.

Роль і значення факторного аналізу, як було з'ясовано у розділі, істотна і необхідна. Так, за допомогою аналізу управління організації може приймати правильне, ефективне, а також своєчасне рішення. Проаналізувавши вплив факторів на зміну фінансового результату ми бачимо, зменшення обсягу прибутку виручки на 6 545 тис. грн.

Метод ланцюгових підстановок дав кілька занижені в порівнянні з методом виявлення ізольованого впливу факторів оцінки значень коефіцієнта використання виробничої потужності підприємства, частки прибутку у реалізованій товарній продукції, оскільки між ними була розподілена негативна величина $\Delta = -156408,2$ тис. грн., що відображає взаємодію вихідних факторів. Однак негативний вплив чинників справила більш істотний вплив, і за рахунок зменшення чисельності персоналу на 1060 осіб прибуток від реалізації продукції знизилася на 57580,3 тис. грн.

7. Проведення рішень для збільшення прибутку за інноваційною методикою «бережливе виробництво» на ПрАТ ВО «Стальканат-Сілур».

Спочатку концепція, подібна Lean Manufacturing, з'явилася у Генрі Форда (H. Ford) в Америці в 1920-х рр. В цей же час в СРСР А. К. Гаст запропонував

систему HOT (Наукова організація праці). Однак, революційні ідеї не були сприйняті сучасниками.

Концепція бережливого виробництва є і філософію, і систему, і інструментарій, чії принципи припускають безперервну тривалу роботу з удосконалення якості та мінімізації втрат, на сьогоднішній день в Україні всього 50 підприємств впровадило цю систему. Впровадження даної концепції запорука майбутнього підприємства.

8. Визначено економічний ефект для підприємства від впровадження запропонованих у дипломній роботі заходів із підвищення прибутку. Наявність сайту, це створення міцного маркетингову інструменту, що дозволяє вирішувати багато задач: продавати; інформувати; рекламувати; створювати імідж підприємства та підвищувати лояльність клієнтів.

Зріст чистого фінансового результату: прибуток склав 30 536 тис. грн. враховуючи. Дає змогу показати, що при фінансових вкладень буде отримано додатковий прибуток.

Висновок: проведений аналіз підприємства ПрАТ ВО «Стальканат-Сігур» показую, що прибуток – є основним показником підприємства, багато факторів впливають на кінцевий результат. Впроваджені заходи зможуть підвищити прибуток, та поліпшити стан і розвиток підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Управление прибылью / Бланк И. А. – К. : НИКА-Центр, 1998. – 544 с.
2. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: Підручник: Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с
3. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с.
4. Господарський кодекс України. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посібник/ О.О. Гетьман – К.: Центр навч. літератури, 2006. – 488 с.
6. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посібник / О.Г. Біла. – Львів: Магнолія, 2009. – 383 с.
7. Климко Н.Г. Основи економічної теорії: політ економічний аспект : підручник для студентів економічних спеціальностей вищих закладів освіти / Н.Г. Климко, В.П. Нестеренко, Л.О. Каніщенко. – К. : Вища школа, 1999. – 743 с.
8. Економічна енциклопедія Т. 3. «П» (поручництво) – Я (японський центр продуктивності) / Редкол.: Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) та ін. – К. – Тернопіль : ВЦ "Акад." ТАНГУ, 2002. – 952 с.
9. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 294-298.
10. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.
11. Єщенко И. С, Палкім Ю. І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.. Вища шк., 2005. – 327 с.

12. В.М. Жмайлов, О.Г. Жмайлова, О.О. Бабицька, Ю.І. Данько, Л.В. Слюсарева // Організаційно-економічні основи управління прибутком сільськогосподарських підприємств: монографія / Суми: СНАУ, 2014. – 408 с.
13. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М., «ИНФРА - М» - 2005, - 972 с
14. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. – К.:Знання, 2008.
15. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. / В.А. Білошапка. // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №1(155). – С. 115.
16. Ілляшенко С.М. Стратегічне управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах маркетингу інновацій. / С.М. Ілляшенко. // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №12(114). – С. 137.
17. Кондратюк О.М. Синергія інформації в управлінні витратами підприємства. / О.М. Кондратюк, О.В. Школа. // Держава та регіони. – 2010. – №6. – С. 253.
18. Круш П.В. Внутрішній економічний механізм підприємства: посібник. / П.В. Круш, С.О. Тульчинська. – К.: ЦНЛ, 2008. – 206 с.
19. Пасічник В.Г. Організація виробництва: підручник. / В.Г. Пасічник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 248 с.
20. Семенов А.Г. Аналіз та вдосконалення оплати праці. / А.Г. Семенов, А.І. Шарко. // Держава та регіони. – 2010. – №6. – С. 232.
21. Дієва Н.М. Фінансовий аналіз. Навч. посіб. / Н.М. Дієва, О.І. Дедіков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
22. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
23. Ковалев В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 432с.
24. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
25. Захарченко В.О., Систематизація методів оцінки фінансового стану

- підприємства // Фінанси України. – 2005. - №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://archive.kpi.kharkov.ua/View/19307/>
26. Янковий В. О. Факторний аналіз прибутку м'ясопереробного підприємства / Г.В. Кошельок, В.О. Янковий // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки.2010. – № 3 (53). – С. 122-127.
27. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: Підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.
28. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз Навч.посібн.:–Київ “Кондор”, 2008.– 215 с.
29. Шило В.П., Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., Темченко А.Г. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – К.: Кондор, 2006. – 238 с.
30. Шиян Д.В., Строченко Н.І. фінансовий аналіз : Навч. Посібн.–К.: Видавництво А.С.К.,2003.– С.81–102
31. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Р. В. Янковий, Т. С. Харченко // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1. – С. 23–26.
32. Чеснакова Л.С. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб. для студ.вищ.навч.закл.] / Чеснакова Л.С. – К: “Логос”, 2001. – 143 с.
33. Шандова Н. Використання собівартості для прийняття управлінських рішень // Фінанси України. – 2003 р. – №2. – С.10–14.
34. Мельник М. В. Финансовый анализ: система показателей и методика проведения: учебное пособие / М. В. Мельник, В. В. Бердников. – Москва: Экономистъ, 2011. – 159 с.
35. Полещук І.Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства // Полещук І.Ф., Волощук Ю.В., Галкіна І.В. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org/kpedn>

36. Бердников А.А. Анализ прибыли и рентабельности организации: теоретический аспект / А. А. Бердников // Молодой ученый. 2013. – №2. – С. 111-113.
37. Бутинця Ф.Ф. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 680 с.
38. Григор Н.М. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / Григор Н. М., Крехівський О. В., Ніколаєнко Н. Л., Байдаченко Т. Г., Тарасова А. І., Чернопащенко М. С. – К.: ДП ДІКТЕД, 2007. – 140 с.
39. Кручок С.І. Оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. 2002. – №8. – С. 40-47.
40. Янковий В.О. Економічна безбитковість як критерій антикризового управління підприємством / Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: Монографія // За заг. ред. О.Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2010. – С. 230-252.
41. Ганжа Ю.В. Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства // Економіка і держава. 2007. – №4. – С. 35-36.
42. Сідун В.А. Економіка підприємства: навч. посіб. [Вид. 2-ге, переб та доп.] / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
43. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с.
44. Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. - Київ: ЦУЛ, 2002. - 268 с.
45. Кононенко О., Маханько О. Аналіз фінансової звітності. - 4-те вид., перероб. і доп. - Х.: Фактор, 2006. - 210с.
46. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. - Х.: Фактор, 2009. - 784 с.

47. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. - 224 с.
48. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз. Підручник. - Київ: ЦУЛ, 2010. - 392 с.
49. Криворучко М.І., Петровський В.В. Облік та аналіз фінансових активів - К.: "Феникс", 1997.
50. Круковская Т.А. Факторный анализ финансовых результатов/ Т.А. Круковская // Бухгалтерский учет, 2010. – № 11. – С. 118-123.
51. Осипов В.И. Методы факторного анализа и планирования в промышленности: Учеб. пособие. – К.: УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. – 212 с.
52. Янковой А.Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие. – Одесса: ОНЭУ, ротапринт, 2014. – 250 с.
53. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку / В. Тютюнник // Справочник економіста. 2010. – № 10. – С. 35-42.
54. Чернов А. В., Миськов Д. В. Проектирование системы качества радиотехнических средств // Нелинейный мир. – 2010. – № 10. – С. 658–662.
55. Высочий Д. Система Lean: Концепция бережливого производства // Д. Высочий URL: <http://otrude.ru/> (дата обращения: 20.11.2016).
56. Колчков В. И. Точность-Качество // Консультационно-информационный ресурс Точность-Качество. URL: <http://www.micromake.ru>
57. Менеджмент качества // КПМС. URL: <http://www.kpms.ru/> .
58. Таїті Оно. Виробнича система Тойоти//2012 р.
59. Консалтинговая группа ВІ ТО ВЕ. Основы бережливого производства. Методические материалы для площадки «Карьера» Международного молодежного лагеря «Байкал 2020» // Консалтинговая группа ВІ ТО ВЕ. URL: <http://www.bitobe.ru> (дата обращения: 20.11.2016).
60. <http://noomarketing.net/pribil-ot-marketinga> // В чем состоит прибыль от маркетинга.